

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

2. Estote misericordes, &c. Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi
ut ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem
interpretemur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

in spiritualibus accedit. Nam neque matrimonium consummatum, neque jus electione Canonica acquisitum dissensu voluntatum extinguitur.

II. Pro Regula uberiori confirmatione exempla occurrunt. 1. in sponsalibus, quæ propter odium, quod timetur, utriusque contrahentium voluntate quâ contracta prius erant, dissolvuntur; eo ferè modo, quo illi, qui societatem inierant, interpositione fidei, eandem sibi remittunt. *c. praterea. 2. De sponsal. 2.* in toto genere contractuum, de quibus in *Part. 2. Summa Jur Canon.* egimus, præsertim innominatis, qui facilius pœnitentiam admittunt. Quo etiam pertinent sponsiones, induciæ, scœdera, & his similia. Sic ferè *Glossa*, à qua nihil vetat recedere, & Regula fines ampliare. Non secus enim, atq; in contractibus, in aliis multis obtinet: ut *primò* in legibus, statutis, & privilegiis. Hæc enim, nisi materiæ conditio resistat, à beneplacito illorum, qui Reip. clavum moderantur, ita pendent, ut confirmare vel infirmare liceat. Lex temporalis, ait *S. Aug. l. 1. de lib. arb.* quamvis

justa sit, mutari tamen pro tempore potest; idque dupliciter, ut *S. Thom. in 1. 2. q. 97. art. 1. explicat. V. Sylv. V. Lex. n. 25. Laym. l. 1. tract. 4. c. 23. n. 28.* Secundo in oneribus imponendis, cujus generis sunt tributa, vectigalia, portoria & consimilia, quæ cum tempore oriuntur, cum tempore occidunt. Nam qui impulsus necessitate imperat, sublata necessitate relaxat.

Tertio in votis quibusdam, quorum firmitas alieno arbitrio indiget. Etenim vota conjugum à maritis, filiorum à parentibus, regularium à prælatis suis, vel approbatur, vel irritantur. *c. Noluit. c. manifestum 33. q. 5. c. Monacho. 20. q. 4.* Dispensat in quibusdam Pontifex, in quibusdam Episcopus: nonnulla mutat confessorius. *V. Navarr. cap. 12. à numer. 63.*

Quarto denique in ultimis voluntatibus. Etenim testamenta non nisi testatoris morte confirmantur, nec prima, sed ultima voluntas defuncti modis omnibus conservari debet. *c. Ultima. 13. q. 2. l. Sancimus. C. de testam. l. i. Clar. 5. Testam. n. 2.*

REGVLA II.

Ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretanda sunt.

II. **D**ubium propriè est suspensio intellectus hærentis quasi in bivio, nec banc, nec illam partem eligendo, Vel, si mavis, suspensio animi in neutram partem inclinantis. Dubitans enim, quasi compede injecta progredi nequit, ut *Aristot.*

observat. l. 3. Metaph. text. 1. V. Less. l. 2. cap. 29. dub. 2. num. 6. Bardum Discept. 5. cap. 1.

Qui in positivum & negativum dividunt, impropriè loquuntur, & cum opinione confundunt, quæ nihil aliud est,

est, quàm dubitatio positiva, contenta qualicumque motivo, carensque certitudine. Multò remotius abeunt, qui cum *Salas Tract. 8. sect. 16.* actum quendam reflexum exigunt: quasi non dubitet quis, nisi se dubitare animadvertat. Dubitant igitur, quicumque à certitudine deserti in medio hærent, neutram partem amplectendo: quemadmodum è contrario certi sunt, qui uni alicui parti firmiter adhærent. Cæterum dubitatio nascitur, vel ex defectu medii scientifici, vel ex æqualitate signorum, aut probationum, vel ex obscuritate rerum. Vnde secundum *Bartolum, & alios apud Farinac. in Praxi Crim. q. 36. n. 197.* dubitatio non est propriè aliquis probationis gradus, sed est principiū investigationis de certitudine: & quando post inquisitionem Iudex in unam partem incipit magis inclinare, cessat dubium, & subintrat opinio *V. Farinac. l. cit. Menoch. De præsumpt. q. 7. n. 47.*

II. In tali dubio igitur meliorem in partem flectendus animus, & à sinistro de probitate ac fide proximi iudicio abstinentum est. Nam hoc ipso, ait *S. Thom. 2. 2. q. 60. art. 4.* quòd aliquis habet malam opinionem de alio absque sufficienti causâ injuriatur ei, & contemnit illum. Nullus autem debet alium contemnere, aut qualemque nocentem inferre absque causâ cogente: & idè ubi non apparent manifesta indicia de malitiâ alicujus, debemus eum, ut bonum habere, in meliorem partem interpretando, quod dubium est. Hoc tamen in iudicio de rebus locum non habet, quia in hoc non atten-

ditur bonum, vel malum ex parte ipsius rei, de quâ iudicamus, cui nihil nocet iudicium nostrum, qualecunque fuerit, sed at tenditur ibi solum bonum iudicantis, an verum attingat vel non. Si quidem ipsius intellectus bonum est veritas, malum verò fallitas, teste *Arist. l. 6. Ethic. c. 2.* In iudicio de personis è contra periclitatur bona fama, & innocentia alterius, cui injuria fit, si absque gravi causâ ipsius gesta in deteriore partem iudicemus. Atque hæc sit prima Regulæ hujus limitatio, quæ in gravi causâ minùs benignam interpretationem concedit.

III. Limitari secundò potest in casu, quo de malo avertendo, vel bono acquirendo agitur. Nam sicut sua ipsius acta quilibet timere, & suspecta habere potest, secundum illud *Iobi c. 9. v. 28. Verebar omnia opera mea,* sic in aliis attendere licet, ne damnum illis, aut nobis inferatur; inque eum finem, quod deterius est, cogitare. Hoc citato loco *S. Thom.* ita explicat. Interpretari aliquid in pejorem vel meliorem partem contingit dupliciter, primò quidem, per suppositionem, & sic, cum malis quibusdam adhibendum est remedium expedit, ut securitatis causâ supponatur id, quod deterius est, quia remedium efficax contra majus malum magis efficax est contra minùs. *Secundò* interpretamur aliquid in bonum, vel malum definiendo, aut determinando, & sic in iudicio rerum conitti quis debet, ut interpretetur unumquodque sicut est; in iudicio autem personarum, ut in melius interpretetur propter rationem supra assignatam.

Quam-

Quamobrem à peccato alieni sunt, qui receptis hospitio peregrinis, ignotisque hominibus, pro securitate abscondunt pretiosam suppellectilem, cistas, & scrinia occultant, non secus, ac si de fide ac probitate hospitem diffiderent, cum revera non diffidant, sed res suas impensius ament, & contra quemlibet casum conservatas velint. Quin etiam superioribus laudi datur, quando pro majori cautela propter inditia in speciem levia subditos corripunt, jubentque abstinere ab illis, ex quibus emergere peccatum, vel damnum queat. *Regin. Tom 2. pag. 319.*

IV. Cavendum quoque, ne dum proximi innocentiam tueri volumus, quæ dubia sunt meliorem in partem interpretando, nos ipsos veritatis umbrâ delusos errandi periculo exponamus. Non enim si iudex propter testium, & indiciorum defectum proferre non audeat condemnationis sententiam, illic pronuntiabit, innocentem esse, quamvis à parte rei inter affirma-

tionem, & negationem nihil intermediet: sed more majorum scribet N. L. id est, *Non liquet.* Regula certè aliud non exigit, quàm ut in dubio non præcipitemus sententiam condemnationis. Quo sensu intelligendum quoque axioma illud, *Quamdiu aliquis non demonstratur nocens, censendus est innocens.* Item *Regula 11. in 6.* Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quàm actori, ut in Commentario fusiùs explicavimus. Vnde consequitur, quando indicia ad fidem sufficientia præstò sunt de alicujus delicto neminem obligari ad judicandum illum vel à culpâ, vel culpæ suspitione alienum esse. Hoc enim faciendo periculo exponimus nos, contra, quàm rectæ conscientie dictamen velit. *V. Tholos. l. 50. c. 1. num. 11. Layman. l. 3. tract. 3. part. 2. c. 2. num. 7. Comitol. l. 6. q. 33. Menoch. de arbitr. Casu 270. Lugo de iust. d. 14. sect. 2. Les. cap. 29. dub. 4. n. 32. & seqq. Silv. V. Dubium. n. 2. Bonac. de iudic. temer. tom. xi. pag. 446. Escob. tr. 1. Exam. 10. c. 4.*

REGVLA III.

Verius scandalum nasci permittitur, quàm Veritas relinquatur.

I. Scandalum duplex est, activum, & passivum, hoc impiorum, illud infirmorum. *Anton. part. 2. t. 7. cap. 3. Silv. V. scandalum.*

Veritas autem triplex, vitæ, doctrinæ, & justitiæ juxta ver. vulgò notum
*Est veritas vitæ, doctrinæ, iustitiæq;:
 Primum semper habe, alia propter
 scandala lingue.*

Veritas vitæ in eo consistit, ut quis vitam rectæ rationi conformem agat. Veritas doctrinæ cernitur in oratione, quatenus animi index est, ut contra mentem nihil loquaris, uti mendaces solent.

Veritas justitiæ requirit, ut consilia, & actiones nostræ comensurentur intellectui tanquam regulæ eorum, quæ justa sunt. B iam